

Doorlopende leerroutes in Amsterdam

Een verkenning van bestaande en in ontwikkeling zijnde
doorlopende leerroutes vmbo-mbo in Amsterdam

19 april 2021

Samenwerkingsverband voortgezet onderwijs Amsterdam - Diemen
Bijlmerdreef 1289/2, 1103TV Amsterdam

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	2
2.	Achtergrond.....	4
	2.1 Landelijke ontwikkelingen ten aanzien van doorlopende leerroutes.....	4
	2.2 Opbrengsten en inzichten uit de landelijke pilots.....	4
	2.3 Lokale ontwikkelingen ten aanzien van doorlopende leerroutes.....	5
	2.4 Nieuwe (wettelijke) mogelijkheden voor doorgaande leerroutes.....	8
3.	Bestaande praktijken in Amsterdam.....	13
	3.1 Typering doorlopende leerroutes.....	13
	3.2 Bestaande praktijken in Amsterdam.....	14
	3.3 Verspreiding van doorlopende leerroutes in de stad.....	16
	3.4 De inrichting van geïntegreerde leerroutes.....	18
	3.5 Andere vormen van samenwerking: gestapelde en gedeeltelijke leerroutes.....	24
4.	Opbrengsten van doorlopende leerroutes in Amsterdam.....	29
	4.1 Aantal leerlingen in bestaande doorlopende leerroutes in Amsterdam.....	29
	4.2 Realisatie van beoogde doelstellingen.....	30
	4.3 Succesfactoren en ervaren knelpunten.....	33
5.	Vervolg.....	36
	5.1 Insteek vervolg.....	36
	5.2 Concrete vervolgstappen.....	37
	Bijlage 1. Beschrijvingen doorlopende/ geïntegreerde leerroutes.....	39

I. Inleiding

De overgang van het vmbo naar het mbo is een kwetsbaar moment in de onderwijsloopbaan van jongeren. Er is sprake van uitval doordat jongeren bijvoorbeeld geen of een verkeerde studiekeuze maken, de leerlingen motivatieproblemen krijgen door overlap in het lesprogramma of doordat de leerlingen moeite hebben om zich in de nieuwe onderwijsomgeving staande te houden. Om deze reden staan doorlopende leerroutes al langere tijd op de agenda van de politiek en het onderwijs. Het streven is om door middel van doorlopende leerroutes de overgang tussen het vmbo en het mbo te versoepelen, onderwijsinhoud beter op elkaar te laten aansluiten en jongeren al in een vroeg stadium kennis te laten maken met de praktijk. Het ministerie van OCW heeft het ontstaan van doorlopende leerroutes voorgaande jaren gestimuleerd door middel van experimentregelingen. Daarnaast zijn vanaf 1 augustus 2020 de wettelijke mogelijkheden verruimd door de inwerkingtreding van de Wet doorlopende leerroutes.

Ook in Amsterdam is de afgelopen jaren geëxperimenteerd met doorlopende leerroutes. Om beter zicht te krijgen op de huidige stand van zaken en de kansen en risico's om het aantal doorlopende leerroutes in de stad te vergroten, is het Samenwerkingsverband voortgezet onderwijs Amsterdam-Diemen (het Samenwerkingsverband) gestart met het project '*Verkenning doorlopende leerroutes*'. De gemeente financiert het project vanuit de Amsterdamse MBO-Agenda en het project loopt gedurende schooljaar 2020— 2021.

Deze notitie is een weerslag van de inventarisatie die vanuit het project is gemaakt van de huidige stand van zaken ten aanzien van doorlopende leerroutes in Amsterdam. Het geeft een beeld van bestaande of in ontwikkeling zijnde praktijken in de stad en de lessen die hieruit kunnen worden getrokken. De notitie vormt daarmee een opmaat voor het opstellen van een stedelijke ontwikkelagenda voor doorlopende leerroutes. Deze ontwikkelagenda is het eindproduct van het project '*Verkenning doorlopende leerroutes*'.

In het vervolg van deze notitie gaan we achtereenvolgens in op:

- Achtergrondinformatie over landelijke en lokale ontwikkelingen ten aanzien van doorlopende leerroutes (hoofdstuk 2).
- Een beschrijving van bestaande en in ontwikkeling zijnde doorlopende leerroutes in Amsterdam (hoofdstuk 3).
- Een analyse van de resultaten en opbrengsten van doorlopende leerroutes in Amsterdam (hoofdstuk 4).
- Een overzicht van de stappen die vanuit het Samenwerkingsverband worden gezet in het vervolg van het project '*Verkenning doorlopende leerroutes*' (hoofdstuk 5).

2. Achtergrond

2.1 Landelijke ontwikkelingen ten aanzien van doorlopende leerroutes

Sinds 2008 zijn landelijk verschillende experimenten gestart om een meer graduele overgang te ontwikkelen van het vmbo naar het mbo. Eerst onder de naam VM2, daarna onder de vlag van de vakmanschaps-, technologie- en beroepsroutes. Waar de VM2-trajecten specifiek gericht waren op doorlopende routes van vmbo basis- naar mbo 2-opleidingen voor jongeren met een verhoogd risico op uitval, kregen scholen binnen het vervollexperiment met de doorlopende leerroutes de mogelijkheid om doorlopende routes in te richten voor alle vmbo-leerlingen richting mbo 2-, 3- en 4-opleidingen. In alle experimenten stond het voorkomen van een harde knip tussen het vmbo en mbo centraal en werden de volgende zaken beoogd:

- De doorstroom van jongeren uit het vmbo naar het mbo verhogen.
- De programmatische aansluiting tussen het vmbo en het mbo verbeteren.
- Het onderwijsproces doelmatiger organiseren.
- De opleidingsduur voor zover mogelijk verkorten.
- Het aantal voortijdig schoolverlaters verder terugdringen.
- De aansluiting van het beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt verbeteren.

In de regeling kregen vmbo-scholen en mbo-instellingen ruimte om te experimenteren met het inrichten en aanbieden van een gezamenlijk onderwijsprogramma door een gezamenlijk team van docenten en vanuit één pedagogisch-didactisch concept. Daarbij hadden scholen binnen de VM2 en vakmanschapsroutes tevens de mogelijkheid om vmbo-(basis)diplomering over te slaan.

2.2 Opbrengsten en inzichten uit de landelijke pilots

Zowel de VM2-pilots als de hierop volgende pilots met vakmanschaps-, technologie- en beroepsroutes zijn nauw gemonitord. Uit de meerjarenmonitor van het VM2-experiment kwam naar voren dat doorlopende leerroutes succesvol kunnen zijn om schooluitval tegen te gaan en om het aantal jongeren dat een startkwalificatie behaalt, te vergroten. Daarentegen bleek ook dat een derde van de experimenten voortijdig moest worden gestaakt door onder

andere te weinig deelnemende leerlingen, het ontbreken van financiële afspraken en een moeizame samenwerking tussen de betrokken vo-school en de mbo-instelling¹. Om deze reden zijn in de hierop volgende pilots met doorlopende leerroutes verdergaande eisen gesteld aan de startcondities en waren deelnemende partijen verplicht afspraken vast te leggen in een samenwerkingsovereenkomst (o.a. financiële afspraken) en in een gezamenlijk plan waarin de vorm en inhoud van het onderwijsprogramma werden beschreven.

Uit de diverse monitoronderzoeken blijkt dat ook in de tweede reeks experimenten positieve resultaten zijn behaald en dat doorlopende leerroutes – mits de condities goed zijn – bijdragen aan onder andere het verhogen van de doorstroom naar het mbo, het verkorten van de opleidingsduur en het verminderen van het aantal voortijdig schoolverlaters. Uit deze ervaringen blijkt tevens dat het realiseren van doorlopende leerroutes complex is, doorzettingsvermogen vraagt en aan veel voorwaarden moet voldoen om te slagen. Vaak genoemde aandachtspunten zijn het maken van goede financiële afspraken voor zowel de opstartfase als de periode hierna, het organiseren van voldoende instroom om het onderwijs doelmatig te kunnen organiseren en het overbruggen van cultuur- en visie verschillen tussen het vmbo en mbo.

2.3 Lokale ontwikkelingen ten aanzien van doorlopende leerroutes

In Amsterdam zijn het Montessori Lyceum Oostpoort en het Calvijn College al vanaf 2008 gestart met het inrichten van doorlopende leerroutes naar mbo niveau 2-opleidingen. Zij hebben inmiddels ruim twaalf jaar ervaring en hebben de doorlopende leerroutes onderdeel gemaakt van hun reguliere onderwijsaanbod. Daarnaast zijn er verschillende meer recent gestarte samenwerkingspraktijken en routes die nog in ontwikkeling zijn. Alle bestaande praktijken worden in hoofdstuk 3 nader toegelicht. Hieronder drie andere lokale ontwikkelingen die relevant zijn in het kader van doorlopende leerroutes:

1. Het programma Sterk Techniekonderwijs Amsterdam.
2. Samenwerking tussen het praktijk- en voortgezet speciaal onderwijs (pro/vso) en het mbo.
3. De MBO-Agenda van de gemeente Amsterdam.

¹ ECBO, Vijf jaar vm2. Samenvatting van de uitkomsten van de vm2-monitor 2008-2012.

Sterk Techniekonderwijs Amsterdam (STO Amsterdam)

Begin 2020 is het ambitieuze programma STO Amsterdam van start gegaan. Doel van dit programma is om de instroom naar het technische mbo te verhogen door de oprichting van de zogeheten Techschool. In deze school gaan vier technische vmbo-scholen in de stad hun techniekprofielen uit de bovenbouw² bundelen. Zo komt er één locatie waar met een totaal nieuw onderwijsconcept en in een nieuwe leeromgeving het bovenbouwprogramma techniek wordt verzorgd. Inclusief een doorlopende leerlijn met het mbo en in samenwerking met het bedrijfsleven. De Techschool hoopt in 2022 te kunnen starten en de ambitie is om te groeien naar 400-500 voltijdse leerlingen en daarnaast 100 leerlingen per jaar van andere Amsterdamse vmbo's die technische keuzevakken volgen. Voor Amsterdamse vmbo-basis- en -kaderopleidingen wordt een nieuw loopbaanoriëntatie- en begeleiding (LOB)programma ontwikkeld gericht op techniek. Gezien het bovenschoolse karakter van dit programma en de uitgebreide samenwerkingsstructuur hieromheen, laten we STO Amsterdam in het vervolg van deze notitie buiten beschouwing, maar het is goed om deze ontwikkeling op het netvlies te houden als het gaat om ontwikkelingen ten aanzien van doorlopende leerroutes in Amsterdam.

Samenwerking pro/vso en het mbo

Een specifieke samenwerking die al langere tijd succesvol bestaat zijn de zogeheten PrO-ROC-opleidingen. Deze opleidingen bieden jongeren uit het praktijk- en voortgezet speciaal onderwijs – die hiertoe cognitief in staat zijn – de gelegenheid een kwalificerende beroepsopleiding (entree) te volgen op het ROC van Amsterdam. Dit moet ertoe bijdragen dat:

- zij na het behalen van een entree-diploma doorstromen naar een vervolgopleiding of uitstromen naar werk;
- zij daarmee een betere startpositie verwerven op de arbeidsmarkt;
- jeugdwerkloosheid onder deze doelgroep wordt bestreden.

In de PrO-ROC-opleidingen volgen jongeren een éénjarig onderwijstraject waarin pro/vso en de entree-opleidingen nauw samenwerken. In de praktijk betekent dit dat leerlingen elke week 1

² Montessori Lyceum Oostpoort, Mundus College, Open Scholengemeenschap Bijlmer en het Bredero Beroepscollege.

dag onderwijs volgen op de mbo-instelling, 3 dagen stage lopen bij een erkend leerbedrijf en 1 dag onderwijs volgen op de eigen pro/vso-school

Kenmerkend is dat gedurende het traject de regie blijft liggen bij de pro/vso-scholen en dat zij entree-onderwijs op maat inkopen bij het ROC van Amsterdam volgens een vastgesteld tarief. De afspraken zijn vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst, en partijen financieren gezamenlijk een overall projectleider.

Een andere samenwerking is ontstaan tussen Altra College Zuidoost (vso) en ROC TOP. Op Altra College Zuidoost (AC-ZO) worden leerlingen voorbereid om een entree- of niveau 2-diploma te halen bij ROC TOP. De leerlingen kunnen hierbij kiezen uit vier profielen: Horeca & Voeding, Verkoop & Retail, Dienstverlening & Zorg en Tweewielertechniek. Het onderwijs wordt verzorgd door het docententeam van AC-ZO; ROC TOP is verantwoordelijk voor de examinering.

Leerlingen volgen het onderwijs in kleine klassen (maximaal 10 leerlingen) en waar nodig wordt binnen AC-ZO extra ondersteuning of begeleiding ingezet. Na leerjaar 3 stromen leerlingen binnen het AC-ZO door naar de eenjarige entree-opleiding. Stagelopen bij een erkend stagebedrijf (twee dagen per week) maakt onderdeel uit van de opleiding. Na het behalen van het entree-diploma kunnen leerlingen eveneens binnen het AC-ZO hun startkwalificatie (MBO 2) behalen. Ook deze opleiding wordt geëxamineerd door het ROC TOP. Het slagingspercentage bedroeg de afgelopen jaren consequent 100%. Ook stroomt een meerderheid van de leerlingen na het behalen van het mbo 2-diploma door naar een mbo niveau 3- of 4-opleiding.

Omdat het in de PrO-ROC-opleidingen en het traject van Altra gaat om samenwerkingspraktijken vanuit het pro en vso, nemen we deze trajecten niet op in het vervolg van deze verkenning. De wijze waarop de samenwerking in deze trajecten is ingericht, biedt echter wellicht wel aanknopingspunten voor de organisatie van de doorgaande leerroutes vanuit het reguliere vmbo naar het mbo.

MBO-Agenda

De gemeente Amsterdam investeert met de MBO-Agenda (2019-2023) in sterk middelbaar beroepsonderwijs in Amsterdam. Het Samenwerkingsverband is vanaf de eerste MBO-Agenda (2015-2019) aangesloten en voert projecten uit gericht op speerpunt vijf uit de MBO-Agenda: het verbeteren van de overstap vo-mbo. Het Samenwerkingsverband investeerde meerdere schooljaren in het verstevigen en verder vormgeven van het netwerk rondom loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB). Dat betrof onder andere het faciliteren van:

- de kerngroep LOB, bestaande uit directeurs vmbo, beleidsmedewerkers mbo en beleidsmedewerkers van de gemeente Amsterdam;
- de klankbordgroep LOB, bestaande uit vmbo-decanen.

Sinds schooljaar 2020-2021 worden deze projecten vanuit het Samenwerkingsverband zelf uitgevoerd. Het Samenwerkingsverband voert dit schooljaar vanuit de MBO-Agenda het project 'Verkenning doorlopende leerroutes' uit, waar deze notitie onderdeel van uitmaakt. Doorlopende leerroutes en LOB kunnen beide bijdragen aan het verbeteren van de overstap vo-mbo en zijn in zekere mate met elkaar verbonden. In een doorlopende leerroute zal veelal sprake zijn van of gewerkt worden aan een doorgaande leerlijn LOB. Gezien het actieve netwerk rondom LOB en de activiteiten die van hieruit worden ontplooid, maken inhoudelijke vraagstukken rondom de doorlopende leerlijn LOB echter geen onderdeel uit van het project 'Verkenning doorlopende leerroutes' en deze notitie. Voor het leggen van de juiste verbindingen zullen deze notitie en andere uitkomsten van dit project wel besproken worden in de kerngroep LOB.

2.4 Nieuwe (wettelijke) mogelijkheden voor doorgaande leerroutes

In mei 2018 lanceerden minister Ingrid van Engelshoven en minister Arie Slob de uitwerking van het programma Sterk Beroepsonderwijs³. Doelstelling van dit programma is om in samenwerking met het onderwijsveld de kwaliteit en toegankelijkheid van het beroepsonderwijs te versterken. Hiertoe zijn drie actielijnen ingericht:

³ Programma ter versterking van het beroepsonderwijs vmbo-mbo, kamerbrief 28 mei 2018.

1. **Regionale samenwerking:** in elke regio is sprake van een functionerend netwerk vmbo-mbo-arbeidsmarkt in opleidingssectoren met regionale meerwaarde.
2. **Doorlopende leerroutes:** de ervaringen opgedaan in de experimenten krijgen een duurzaam karakter door invoering van de nieuwe Wet doorlopende leerroutes.
3. **Nieuwe leerweg:** het samenbrengen van de gemengde en theoretische leerwegen in het vmbo, waarbij een verbeterde aansluiting op het vervolgonderwijs (mbo en havo) centraal staat.

Met name de tweede en derde actielijn zijn relevant in het kader van doorlopende leerroutes en die lichten we hieronder toe. Tot slot beschrijven we ook het wetsvoorstel bestuurlijke harmonisatie en de relatie hiervan met doorlopende leerroutes.

Wet doorlopende leerroutes vmbo-mbo

Na ruim tien jaar experimenteren met doorlopende leerroutes heeft de Eerste Kamer in mei 2020 het wetsvoorstel *'Doorlopende leerroutes vmbo-mbo'* aangenomen. Per 1 augustus 2020 kunnen op basis van deze wet doorlopende leerroutes vmbo-mbo worden aangeboden. De experimentruimte uit voorgaande jaren wordt hiermee toegankelijk voor alle vmbo-scholen en mbo-instellingen. De nieuwe wet voorziet in een aantal zaken:

- Vmbo-scholen en mbo-instellingen kunnen vanaf 2020-2021 samen doorlopende leerroutes vmbo-mbo vormgeven op verschillende niveaus (mbo 2, 3 en 4).
- Hierbij geldt dat het binnen de doorlopende leerroute vanuit vmbo-basis naar mbo 2 mogelijk is om de mbo 2-opleiding af te ronden zonder het behalen van een vmbo-diploma.
- De vmbo-school en mbo-instelling hebben de mogelijkheid om één docententeam in te richten voor het aanbieden van het gezamenlijke en geïntegreerde onderwijsprogramma. Door deze zogenoemde teambevoegdheid zijn leraren en docenten breder inzetbaar dan alleen in het eigen onderwijstype. Binnen het team als geheel moeten de benodigde bekwaamheidseisen per programmaonderdeel gedekt zijn.
- Doorlopende leerroutes kunnen starten vanaf leerjaar 3 in het vmbo. Vmbo-examens kunnen tot en met het derde jaar van de route worden afgesloten. Ook kan eerder

worden gestart met mbo-stof en de beroepspraktijkvorming (BPV). Jongeren in een doorlopende leerroute hebben daarmee één jaar langer de tijd om het vmbo-eindexamen af te ronden.

- Scholen en instellingen die een doorlopende leerroute vmbo-mbo willen starten zijn verplicht deze samenwerking vast te leggen in een samenwerkingsovereenkomst. In deze samenwerkingsovereenkomst worden onder andere afspraken vastgelegd ten aanzien van:
 - de aansturing van de doorlopende leerroute;
 - de organisatorische en onderwijskundige inrichting van de doorlopende leerroute;
 - de eventuele overdracht van een deel van de bekostiging.

Nieuwe leerweg

In het kader van het versterken van het beroepsonderwijs heeft het ministerie van OCW besloten om de gemengde en theoretische leerwegen van het vmbo samen te gaan brengen in één nieuwe leerweg. Beoogd doel van de nieuwe leerweg is dat leerlingen zich optimaal voorbereiden op een vervolgopleiding in het mbo of de havo, doordat ze een meer gefundeerde keuze maken voor een vervolgopleiding in een sector die bij hen past. In de nieuwe leerweg volgen alle leerlingen een praktijkgericht programma plus minimaal vijf theoretische vakken (zoals Nederlands, Engels en wiskunde). Het praktijkgerichte programma onderscheidt zich van theoretische vakken doordat leerlingen praktische ervaring opdoen in en buiten de school. Dit doen ze onder andere door aan de slag te gaan met levensechte opdrachten. Vmbo-scholen worden verplicht om actief de samenwerking op te zoeken met mbo-instellingen (en het bedrijfsleven) voor de ontwikkeling en uitvoering van de praktijkgerichte programma's. Deze samenwerking kan en mag ook uitmonden in een volledige doorgaande leerroute.

Het ministerie van OCW heeft samen met scholen gewerkt aan het kader voor de nieuwe leerweg. Dit kader is in december 2019 vastgesteld. Onder leiding van SLO zijn diverse programma's getoetst aan het kader. Met programma's die worden doorontwikkeld starten

schooljaar 2020-2021 pilots⁴. Via loting is in november 2020 bepaald welke scholen mogen meedoen aan de pilot en die hiervoor subsidie ontvangen. In het schooljaar 2021-2022 moeten deze pilotscholen starten met het daadwerkelijk aanbieden van de praktijkgerichte programma's. Uiteindelijk moeten alle scholen vanaf 2025 de nieuwe leerweg gaan aanbieden. Amsterdamse pilotscholen zijn het Over-Y college, het Amsterdams Beroepscollege Noorderlicht, het Zuiderlicht College en het Mundus College. In de Ontwikkelagenda doorlopende leerroutes zal nader uitgewerkt worden of en hoe de ontwikkelingen ten aanzien van de nieuwe leerweg in Amsterdam verbonden kunnen worden aan die ten aanzien van doorlopende leerroutes.

Wetsvoorstel Bestuurlijke Harmonisatie Beroepsonderwijs (Wet BHB)

Tot slot werkt het ministerie van OCW ook aan een wetsvoorstel ten aanzien van bestuurlijke harmonisatie. Waar de Wet doorlopende leerroutes vmbo-mbo vooral gericht is op het bieden van ruimte voor onderwijsinhoudelijke samenwerking tussen het vo en het mbo, wordt met het wetsvoorstel '*Bestuurlijke Harmonisatie Beroepsonderwijs*' beoogd om organisatorische en financiële knelpunten weg te nemen die deze samenwerking tot op heden zo complex maken. Het wetsvoorstel biedt de mogelijkheid om een verticale scholengemeenschap pro/vmbo-mbo te vormen, waarbinnen ook financieel vergaand kan worden samengewerkt. Dit kan met name in krimpregio's toegevoegde waarde hebben. De beoogde inwerkingtreding van de wet is januari 2022. Bestanddelen zijn:

- Het Wetsvoorstel BHB regelt dat het mogelijk wordt om als mbo-instelling met één vo-scholengroep een verticale scholengemeenschap te vormen (VSG).
- Indien al sprake is van een VSG bij inwerkingtreding van de Wet BHB, dan kan deze in de huidige samenstelling blijven bestaan. Wanneer na inwerkingtreding van de Wet BHB een VSG wordt gevormd, dan mag deze geen havo- en/of vwo-afdeling omvatten.
- Binnen een VSG kunnen middelen redelijk vrij worden gealloceerd, dat wil zeggen dat mbo-geld in het pro/vmbo kan worden gebruikt en omgekeerd. Dit maakt het samen

⁴ Dit zijn: Informatietechnologie, Technologie & toepassing, Dienstverlening & producten, Zorg & Welzijn, Economie & Ondernemen, Bouwen, wonen en interieur, Groen, Horeca, bakkerij en recreatie, Maritiem en techniek, Media, vormgeving en ICT, Mobiliteit en transport en Produceren, installeren en energie.

in stand houden van gedeelde diensten gemakkelijker, met als doel dat er meer geld, tijd en aandacht overblijft voor het primaire proces.

- Binnen een VSG wordt het bevoegd gezag van een mbo-instelling integraal huisvestingsverantwoordelijk voor het vo-deel. De mbo-instelling ontvangt in dit geval Rijksbekostiging voor huisvesting voor de vo-school.

Hoewel er in Amsterdam geen sprake is van krimp en er wellicht minder noodzaak is om een VSG in te richten, is het goed deze ontwikkeling op meer lange termijn in het vizier te houden.

3. Bestaande praktijken in Amsterdam

3.1 Typering doorlopende leerroutes

Een doorlopende leerroute is een ingeburgerde term, maar wordt in de praktijk vaak gebruikt voor diverse vormen van samenwerking tussen het vmbo en mbo. In de Wet doorlopende leerroutes wordt een doorlopende leerroute gedefinieerd als een onderwijstraject waarin ‘zowel het vmbo-diploma als het mbo-diploma op niveau 2, 3 of 4 wordt gehaald’. Kenmerken van het traject zijn dat:

- de route bestaat uit een vmbo-profiel en een daaraan verwante mbo-kwalificatie;
- het onderwijs verzorgd kan worden door een gezamenlijk docententeam;
- er sprake is van één studieduur en onderwijstijd voor de gehele doorlopende leerroute;
- deelnemers eerder kunnen starten met programmaonderdelen van de mbo-opleiding;
- deelnemers het vmbo-examen in de eerste drie jaren van de doorlopende leerroute mogen afleggen, dus desgewenst later dan jongeren in het reguliere vmbo.

Een bijzondere vorm van een doorgaande leerroute is de geïntegreerde route. Dit is een route van vmbo basis naar mbo niveau 2 waarin een gedeelte van of het gehele vmbo-examen achterwege wordt gelaten en deelnemers geen vmbo-diploma ontvangen. Verschillende bestaande praktijken in Amsterdam vallen binnen deze categorie.

In Amsterdam wordt in het kader van doorlopende leerroutes ook gewezen naar andere vormen van samenwerking tussen het vmbo en mbo. Deze samenwerkingsvormen nemen we mee in deze verkenning, waarbij we opmerken dat dit volgens de definitie van het ministerie van OCW formeel geen doorlopende leerroutes zijn. Naast doorlopende/geïntegreerde routes onderscheiden we:

- **Gestapelde routes:** trajecten waarin deelnemers soepel kunnen doorstromen naar een aansluitende mbo-opleiding en waarbij in het vmbo-programma wel rekening gehouden wordt met de mbo-vervolgopleiding, maar niet eerder wordt gestart met het aanbieden van programmaonderdelen van de mbo-opleiding. Er is sprake van twee

aparte op elkaar aansluitende curricula. We zien deze vorm van samenwerking met name in het kader van samenwerking binnen de beroepskolom of vanuit de zogeheten vakscholen.

- **Gedeeltelijke routes:** trajecten waarin deelnemers tijdens hun vmbo-opleiding al een beperkt aantal programmaonderdelen van de mbo-opleiding volgen (bijvoorbeeld een keuzevak of een project) ter voorbereiding op of ter kennismaking met een bepaalde mbo-opleiding of mbo-domein. De ontwikkeling van praktijkgerichte programma's in het kader van de nieuwe leerweg scharen we hier ook onder. Bij deze vorm van samenwerking kan sprake zijn van dubbelkwalificerende activiteiten, maar dit is in de praktijk (momenteel nog) niet de norm.

In het vervolg van deze notitie hanteren we de term 'doorlopende leerroute' als overkoepelende term voor alle diverse vormen van samenwerking. De term 'geïntegreerde leerroute' hanteren we voor alle routes die vallen onder de definitie van het ministerie van OCW (ongeacht of het vmbo-diploma wel of niet wordt afgegeven).

3.2 Bestaande praktijken in Amsterdam

In het kader van deze verkenning is langs verschillende wegen gezocht naar voorbeelden van doorlopende leerroutes in Amsterdam. Hierbij gold de inventarisatie van het OSVO (mei 2020) als startpunt. Bij aanvang van schooljaar 2020-2021 is een online uitvraag uitgezet onder alle vmbo-directeuren en betrokken schoolbesturen. Daarnaast is via een netwerk van sleutelfiguren in het vmbo en mbo de vraag uitgezet om praktijken te melden. Dit heeft geleid tot een overzicht van 12 vmbo-scholen die een bepaalde vorm van een doorlopende leerroute aanbieden of aan het ontwikkelen zijn. Op basis van interviews met betrokkenen van deze scholen en documentanalyse zijn beschrijvingen opgesteld van alle in uitvoering zijnde doorlopende/geïntegreerde leerroutes (zie bijlage 1). Tabel 1 geeft een overzicht van de praktijken, de betrokken samenwerkingspartners, de fase waarin de samenwerking zich bevindt en het type doorlopende leerroute.

	VO-school (en - bestuur)	Mbo- instelling	Fase samenwerking	Type route
Bestaande praktijken				
1A	Beroepscollege Noorderlicht (ZAAM)	ROC van Amsterdam	2de cohort gestart	Geïntegreerd
2	Montessori Lyceum Oostpoort (MSA)	ROC van Amsterdam	Reguliere samenwerking	Geïntegreerd
3	Bindelmeer College (ZAAM)	ROC van Amsterdam	2de cohort gestart	Geïntegreerd
4	Calvijn College (ZAAM)	ROC van Amsterdam	Reguliere samenwerking	Geïntegreerd
5	Hubertus & Berkhoff (VOvA)	ROC van Amsterdam	Reguliere samenwerking	Gestapeld
6	Mediacollege	Mediacollege	Reguliere samenwerking	Gestapeld
7	Cburg College (VOvA)	ROC van Amsterdam	In opstartfase	Gestapeld
1B	Beroepscollege Noorderlicht (ZAAM)	ROC van Amsterdam	1ste cohort gestart	Gedeeltelijk

In ontwikkeling zijnde praktijken				
8	IJburg College (SSvABVOIJ)	ROC van Amsterdam	In ontwikkelfase	Geïntegreerd
9	Wellantcollege vmbo Sloten	Wellant	In ontwikkelfase	Gestapeld
1C	Beroepscollege Noorderlicht (ZAAM)	ROC van Amsterdam	In ontwikkelfase	Gedeeltelijk (pilot nieuwe leerweg)
10	Mundus College (Esprit)	ROC van Amsterdam	In ontwikkelfase	Gedeeltelijk (pilot nieuwe leerweg)
11	Over-Y College (ZAAM)	HMC -	In ontwikkelfase	Gedeeltelijk (pilot nieuwe leerweg)
12	Zuiderlicht College (ZAAM)	ROC van Amsterdam	In ontwikkelfase	Gedeeltelijk (pilot nieuwe leerweg)

Tabel 1 Bestaande en in ontwikkeling zijnde doorlopende leerroutes in Amsterdam schooljaar 2020-2021.

3.3 Verspreiding van doorlopende leerroutes in de stad

Er is sprake van een redelijke verdeling van doorlopende leerroutes over de stad. Met uitzondering van de stadsdelen Centrum en West zijn in alle stadsdelen doorlopende leerroutes actief of in ontwikkeling. Als we nader inzoomen op het uitstroomniveau van de doorlopende leerroutes of de betreffende studierichtingen ontstaat echter een minder divers beeld. De doorlopende leerroutes in de stad zijn met name ingericht voor trajecten richting mbo 2-opleidingen en (nog) niet of nauwelijks op mbo 3 of 4. Zie figuur 1.

Figuur 1 Verspreiding doorlopende leerroutes naar uitstroomniveau, schooljaar 2020-2021.

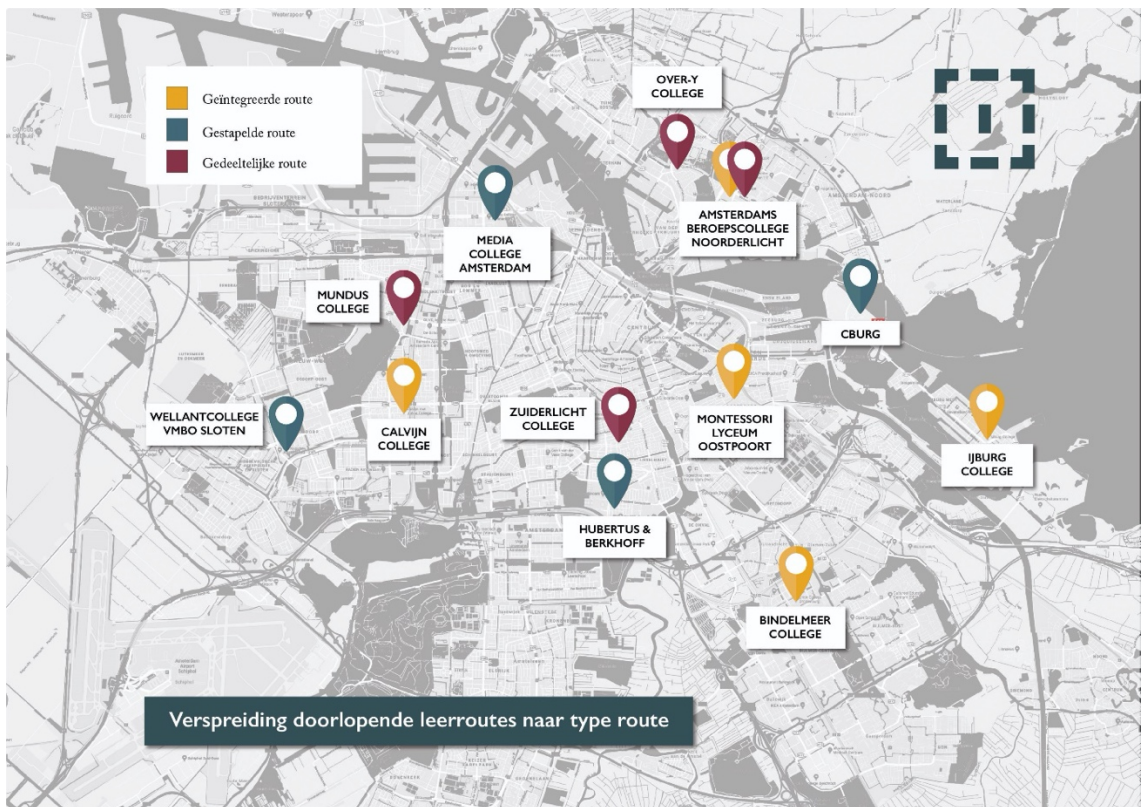
Tevens valt op dat de doorlopende leerroutes gericht zijn op een beperkt aantal verschillende studierichtingen; zie figuur 2. Doorlopende leerroutes worden met name aangeboden voor de opleiding Verkoper/Handel en opleidingen uit het mbo-kwalificatiedossier dienstverlening: Helpende Zorg en Welzijn, Facilitair medewerker en Sport en Recreatie.

Figuur 2 Verspreiding doorlopende leerroutes naar opleidingsrichting, schooljaar 2020–2021.

3.4 De inrichting van geïntegreerde leerroutes

Hoewel het meest complex van aard, betreffen de meeste bestaande doorlopende leerroutes in Amsterdam een geïntegreerde variant waarbij de betrokken vo-school en mbo-instelling een gezamenlijk curriculum aanbieden (zie figuur 3). Het Montessori Lyceum Oostpoort (verder MLO) en het Calvijn College (verder Calvijn) zijn beide in 2008 gestart met de ontwikkeling van hun doorlopende routes, het Amsterdams Beroepscollege Noorderlicht (verder Noorderlicht) is gestart in 2018 en vanaf schooljaar 2019–2020 heeft het Bindelmeer College (verder Bindelmeer) zich aangesloten bij de geïntegreerde leerroutes van het Calvijn. Het IJburg College (verder IJburg) tot slot wil vanaf schooljaar 2021–2022 starten met het aanbieden van geïntegreerde leerroutes.

Figuur 3 Verspreiding doorlopende leerroutes naar type route, schooljaar 2020-2021.

Samenwerking vastgelegd in formele overeenkomsten

Bij alle bestaande geïntegreerde routes gaat het om trajecten vanuit vmbo-basis naar een mbo 2-opleiding van het ROC van Amsterdam⁵ (verder ROCvA). Het betreft geformaliseerde samenwerkingen waaraan een samenwerkingsovereenkomst ten grondslag ligt. Hierbij is gebruikgemaakt van de modelovereenkomst van het ministerie van OCW en zijn afspraken vastgelegd over onder andere de aansturing, inrichting en organisatie van de doorlopende leerroutes. Het Calvijn heeft deze overeenkomst aangevuld met – gezamenlijk met het ROCvA geformuleerde – werkafspraken ten aanzien van de uitvoering van het onderwijs, de examinering en diplomering, de administratie en financiën. Deze werkafspraken zijn door het Bindelmeer overgenomen.

⁵ In uitzonderingsgevallen worden ook vmbo-kaderleerlingen toegelaten tot de geïntegreerde leerroutes.

Verskillende inzichten ten aanzien van selectie van leerlingen

Zowel op het Calvijn als op het Bindelmeer volgen alle vmbo-basisleerlingen een doorlopende leerroute. Er is met andere woorden geen sprake van selectie van deelnemers. De scholen kiezen bewust voor deze insteek vanuit de visie dat alle vmbo basis leerlingen in staat zijn om door middel van een efficiënte route naar het mbo en met goede begeleiding een startkwalificatie te behalen.

MLO biedt zijn vmbo basis leerlingen wel de mogelijkheid om in plaats van een doorlopende leerroute het reguliere vmbo-basisprogramma te volgen. Hoewel leerlingen en ouders een advies krijgen van het MLO omtrent deelname aan de doorlopende leerroute, ligt de uiteindelijke keuze bij leerlingen en hun ouders. MLO wil hiermee bewuste studiekeuzes bevorderen. MLO adviseert de doorlopende leerroute voor de leerling die:

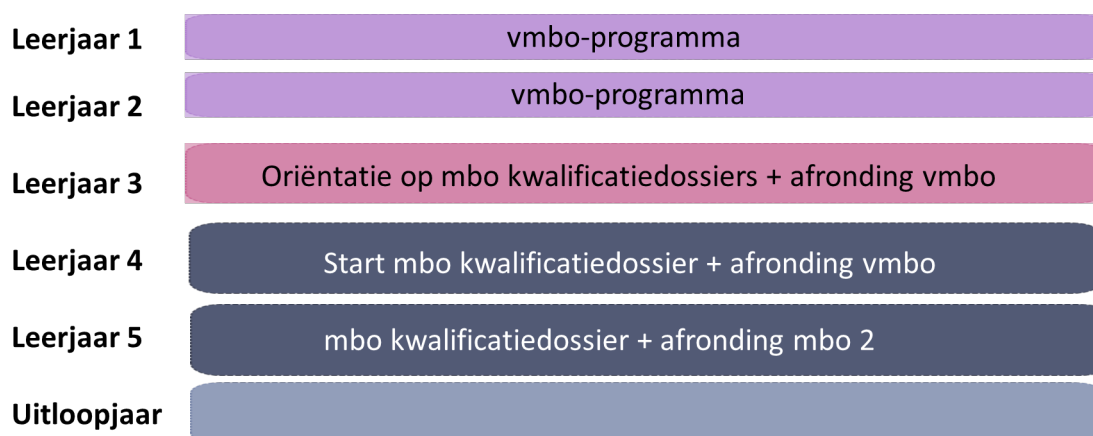
- een leerstijl heeft waarin doen vooropstaat, maar die ook de theorie niet schuwt;
- cognitief in staat is het (v)mbo-diploma te halen;
- gebaat is bij een klein team met een duidelijke structuur en persoonlijke aandacht;
- enthousiast is over de betreffende studierichting;
- een ondernemende houding heeft en kansen ziet.

Ook het Noorderlicht biedt leerlingen de keuze om deel te nemen aan de geïntegreerde leerroute of aan het reguliere vmbo-basisprogramma. Leerlingen die de geïntegreerde leerroute willen volgen, kunnen hun motivatie toelichten in een sollicitatiegesprek. Hoewel de keuze bij leerlingen ligt, adviseert het Noorderlicht de geïntegreerde leerroute voor leerlingen die daadwerkelijk affiniteit hebben met het betreffende beroepenveld (zorg en welzijn) en die in staat en gemotiveerd zijn om versneld hun mbo 2-diploma HZW te behalen.

Opbouw onderwijsprogramma's komt overeen

Het onderwijsprogramma van de geïntegreerde leerroutes op het Bindelmeer, het Calvijn, Noorderlicht en MLO kent een gelijke opbouw. Leerjaar 3 wordt benut als een oriënterend jaar, waarna de keuze wordt gemaakt voor een specifieke uitstroomrichting c.q. wel of niet deelname aan de geïntegreerde leerroute. Waar mogelijk worden vmbo-vakken al afgerond.

In leerjaar 4 wordt het vmbo-programma afgerond en wordt gestart met het aanbieden van het mbo-curriculum. Hierbij wordt de zomerleekperiode actief benut. Waar nodig of wenselijk wordt leerlingen maatwerk geboden voor versnelling of extra modules of krijgen leerlingen extra tijd voor afronding van de vmbo-vakken. In leerjaar 5 ronden de leerlingen hun mbo-opleiding af en worden zij gestimuleerd en begeleid bij het maken van een vervolgstap. Leerlingen lopen zowel in leerjaar 4 als 5 kwalificerende stages. Wat betreft de examinering wordt in de geïntegreerde routes aangesloten bij de reguliere examenplannen en diploma-eisen van het ROCvA. Deze examinering vindt deels plaats op locaties van het ROCvA, deels op de eigen school en deels in de beroepspraktijk. Figuur 4 geeft een schematische weergave van de opbouw van de onderwijsprogramma's.

Figuur 4 Opbouw onderwijsprogramma geïntegreerde leerroutes.

Een belangrijk onderscheid tussen het Noorderlicht en de andere scholen is dat het Noorderlicht ervoor gekozen heeft het vmbo-basisdiploma te handhaven. Belangrijkste argumenten hiervoor zijn dat dit zowel door ouders als leerlingen als een belangrijke mijlpaal wordt ervaren en het leerlingen die uitvallen uit de geïntegreerde leerroute een betere terugvaloptie biedt.

Verschillen ten aanzien van de inzet van docenten

Hoewel de opbouw van de onderwijsprogramma's overeenkomt, maken de scholen verschillende keuzes ten aanzien van de uitvoering van het onderwijs. Het Bindelmeer en Calvijn kiezen ervoor het mbo-onderwijs te laten aanbieden door het eigen docententeam dat hiertoe nauwe

contacten onderhoudt met collega-docenten in het mbo. Het MLO en Noorderlicht laten mbo-docenten het mbo-onderwijs verzorgen op de eigen onderwijslocaties. Deze mbo-docenten werken op hun beurt nauw samen met de mentoren en docenten van het MLO en Noorderlicht. Op alle scholen is ervoor gekozen om het mentorschap en de stagebegeleiding te organiseren vanuit de vo-school.

Faciliteren van kennismaking met en overdracht naar het mbo

In de geïntegreerde routes werken de scholen op verschillende manieren aan het vergemakkelijken van de overstap vmbo-mbo. In de eerste plaats door het richting leerlingen hanteren van in het mbo gebruikelijke termen als proeve van bekwaamheid, beroepspraktijkvorming en kwalificatiedossier. Ook sturen docenten/mentoren gedurende het traject in toenemende mate op de eigen verantwoordelijkheid van leerlingen en andere relevante mbo-competenties, zoals het zelfstandig plannen en organiseren van je onderwijstraject. In de routes maken leerlingen ook fysiek kennis met het mbo door het op die locaties bijwonen van voorlichting, het afleggen van examens of het volgen van keuzedelen. Het Noorderlicht is zelfs voornemens om in schooljaar 2021-2022 de eerste lichting 5de-jaarsleerlingen het onderwijs grotendeels op locatie van het mbo te laten volgen. Door deze activiteiten hebben leerlingen een meer realistisch beeld van wat van hen verwacht wordt in het mbo en is de overgang na doorstroom naar een mbo 3- of 4-opleiding minder groot.

Van pilotstructuur naar inbedding in reguliere organisaties

De ontwikkeling van de geïntegreerde leerroutes is voor de vo-scholen (en betrokken mbo-instellingen) een intensief traject geweest waarin met name bij aanvang veel energie en middelen zijn ingezet. Met aparte stuur-/projectgroepen, projectleiders en gezamenlijke werkgroepen zijn de doorlopende leerroutes ontwikkeld en geïmplementeerd. Op het MLO is de samenwerking gestimuleerd door middel van gezamenlijke trainingen en het Calvin heeft gezamenlijke onderwijswerkgroepen ingericht voor alle uitstroomrichtingen. Inmiddels zijn MLO en Calvin de pilotsetting ontgroeid en zijn reguliere samenwerkingsvormen ontstaan. De aansluiting van het Bindelmeer op de samenwerking tussen het Calvin en het ROCvA heeft van deze investering kunnen profiteren en daardoor een snelle start kunnen maken. Voor het Noorderlicht kan na volgend schooljaar de balans worden opgemaakt als de eerste lichting

leerlingen de geïntegreerde leerroute afrondt. Voor alle routes geldt dat de samenwerking het nodige onderhoud blijft vragen. Met name op pedagogisch-didactisch vlak blijven partijen verschillen ervaren die in de praktijk afstemming vereisen.

Overheveling van financiële middelen tussen de onderwijsinstellingen

Bij de start van de VM2-trajecten van het Calvijn en MLO waren extra middelen beschikbaar voor de voorbereiding op doorlopende leerroutes en ging het leerlinggebonden budget gedurende de vijf leerjaren naar de vo-school. Met de start van de tweede ronde experimenten en onder de huidige wetgeving zijn deze zaken aangepast. Er zijn geen middelen beschikbaar voor de voorbereiding van onderwijsinstellingen op doorlopende leerroutes en de mbo-instelling ontvangt de onderwijsmiddelen voor het vijfde leerjaar.

Het maken van financiële afspraken over bekostiging van de routes en overheveling van middelen in dit kader is in de praktijk een grote uitdaging geweest. Inmiddels hebben Calvijn en het ROCvA hiervoor een rekenmodel ontwikkeld, dat inmiddels ook wordt ingezet op MLO en Bindelmeer. De kern van dit model is als volgt:

- In het laatste jaar staan de studenten ingeschreven bij het mbo en worden, op basis van het gewogen leerlingaantal, de totale leerlinggebonden middelen bepaald, hierbij rekening houdend met het input- en outputtarief van het mbo.
- Hierop worden de volgende posten in mindering gebracht:
 - Overheadkosten van Calvijn/Bindelmeer/MLO en ROCvA (vastgesteld op 7%).
 - De examineringskosten van het ROCvA (vast bedrag ongeacht de uitstroomrichting).
 - De administratiekosten van het ROCvA (vast bedrag ongeacht de uitstroomrichting).
 - Een verrekening van de begeleidingsuren voor de BPV
- Het resterend bedrag per leerling wordt verdeeld tussen het Calvijn/Bindelmeer/MLO en het ROCvA op basis van de in de lessentabellen vastgelegde inzet van docenten.

Kort samengevat: hoe meer onderwijs een van de partijen geeft, hoe groter het deel van de onderwijsbekostiging die deze partij ontvangt.

Het Noorderlicht werkt tot op heden op basis van 'gesloten beurzen'. Volgend schooljaar zal voor de eerste keer een cohort leerlingen worden ingeschreven op het mbo en zal gedurende het jaar gemonitord worden of deze insteek gehandhaafd kan worden.

3.5 Andere vormen van samenwerking: gestapelde en gedeeltelijke leerroutes

Zoals weergegeven in figuur 3 zijn we in de inventarisatie ook scholen tegengekomen die op een andere – minder intensieve – manier samenwerken met het mbo. We maken hierbij een onderscheid tussen gestapelde en gedeeltelijke leerroutes:

- In de gestapelde routes is sprake van op elkaar aansluitende, maar gescheiden vmbo- en mbo-onderwijsprogramma's. In de inventarisatie zijn we hiervan vier voorbeelden tegengekomen. Het gaat om de vakscholen Wellant College vmbo Sloten (verder Wellant Sloten), het Mediacollege en het Hubertus & Berkhoff (verder H&B). Daarnaast beschouwen we ook de doorlopende leerroute die het Cburg College (verder Cburg) heeft ontwikkeld als een gestapelde leerroute.
- In de gedeeltelijke routes is sprake van samenwerking op enkele programmaonderdelen. We scharen hier de onlangs benoemde Amsterdamse pilotscholen voor de nieuwe leerweg onder, maar ook een samenwerking tussen het Noorderlicht en mbo college Noord van het ROCvA voor leerlingen uit de kader- of gemengde leerweg.

Verschillende doorstroommogelijkheden bij de vakscholen

Onder vakscholen verstaan we in deze notitie vo-scholen die opleidingen verzorgen voor een specifiek beroepenveld. Bij bovengenoemde scholen gaat het om groen (Wellant), media en ICT (Mediacollege) en horeca (H&B). Hoewel leerlingen na het behalen van hun vmbo-diploma op deze scholen kunnen doorstromen naar een mbo-opleiding van hun keuze, bereiden de vakscholen leerlingen in principe voor op een aansluitende vervolgopleiding in het mbo. De mogelijkheden voor vmbo-leerlingen om door te stromen naar een aansluitende mbo-vervolgopleiding lopen echter uiteen. Het Mediacollege biedt leerlingen diverse

doorstroommogelijkheden binnen het Mediacollege zelf op mbo-niveau 2, 3 en 4. Het H&B heeft zelf geen mbo-onderwijs, maar werkt in dit kader nauw samen met Mbo College Centrum van het ROCvA. Leerlingen van het H&B kunnen doorstromen naar diverse opleidingen op mbo-niveau 2, 3 en 4. Wellant Sloten ten slotte heeft sinds schooljaar 2019-2020 een aantal mbo 4-opleidingen in huis. Voor aansluitende opleidingen op mbo-niveau 2 en 3 moeten leerlingen naar een andere mbo-instelling.

Aansluiting tussen het vmbo- en mbo-curriculum

Hoewel er sprake is van gescheiden curricula, wordt op het Mediacollege in het beroepsgerichte programma van het vmbo zo veel mogelijk aangesloten op diverse doorstroomrichtingen in het mbo. Ook in het aanbod van de keuzevakken van het vmbo is hiermee rekening gehouden. Een meer intensieve samenwerking in de vorm van een geïntegreerde leerroute is – hoewel dit wenselijk wordt geacht – tot op heden niet tot stand gekomen. Met name het gebrek aan belangstelling vanuit het bedrijfsleven voor het creëren van BPV-plekken voor deze jonge(re) doelgroep ligt hieraan ten grondslag. Ook spelen de ervaren pedagogisch-didactische verschillen tussen het vmbo en mbo hierbij een rol. Er is met enige regelmaat onderling overleg, maar er is sprake van gescheiden docententeams. Het Mediacollege is voornemens om meer gericht te gaan sturen op de aansluiting vmbo-mbo.

Ook op het H&B is er geen sprake van het vervroegd aanbieden van onderdelen van het mbo-programma. Wel sluit het onderwijs van het H&B nauw aan op vervolgopleidingen op Mbo College Centrum en is het voor goed presterende en gemotiveerde leerlingen mogelijk om na het behalen van het vmbo-diploma versneld de opleiding zelfstandig werkzaam kok/gastheer/bakker te doen.

Voor Wellant Sloten staat de samenwerking vmbo-mbo nog in de kinderschoenen. Sinds vorig schooljaar worden er op deze locatie ook drie mbo 4-opleidingen aangeboden. Hoewel het aantal vmbo GL/TL-leerlingen beperkt is, en daarmee ook de mogelijkheden voor doorlopende leerroutes, werkt Wellant Sloten aan nauwere samenwerking tussen de vmbo- en mbo-opleidingen. Wellant Sloten onderzoekt daarnaast de mogelijkheden om doorlopende leerroutes

te ontwikkelen voor hun basis- en kaderleerlingen. Hierbij wordt ook nadrukkelijk buiten de eigen groene sector gekeken.

Gestapelde route op het Cburg College

Het Cburg College heeft schooljaar 2018-2019 samenwerking gezocht met mbo college Zuidoost van het ROCvA voor het inrichten van een doorlopende leerroute. Het initiatief is nader uitgewerkt en vanaf schooljaar 2020-2021 kunnen leerlingen ná het behalen van hun vmbo-basisdiploma instromen in doorlopende leerroutes richting de mbo 2-opleidingen:

- Medewerker DTP
- Verkoper
- Medewerker facilitaire dienstverlening

Leerlingen volgen de mbo-opleiding op het Cburg. Net als bij de reguliere mbo niveau 2-opleidingen duurt de opleiding – afhankelijk van de voortgang van een leerling – een jaar, anderhalf jaar of twee jaar. Het Cburg kiest bewust voor het in stand houden van het vmbo-basisdiploma, omdat zij de keuzevrijheid van leerlingen om een andere mbo 2-opleiding te volgen dan de drie bovenstaande doorlopende leerroutes, willen garanderen. Instroom van leerlingen gebeurt dus op vrijwillige basis. Beoogde doelgroep van het Cburg zijn met name jongeren die gebaat zijn bij onderwijs in de vertrouwde en schoolse setting van het Cburg en de hierbij horende zorgstructuur. Het is de bedoeling dat het mbo-onderwijs uitgevoerd gaat worden door een gecombineerd team van vo- en mbo-docenten. Het Cburg College en mbo college Zuidoost hanteren een minimuminstroom van 25 leerlingen om de opleiding kostendekkend te kunnen aanbieden. Eventuele instroom van leerlingen van andere vmbo-scholen is mogelijk. Omdat dit aantal niet gerealiseerd kon worden in schooljaar 2020-2021 is de doorgaande route in de praktijk nog niet gestart.

Amsterdamse pilotscholen nieuwe leerweg

In november 2020 is bekendgemaakt dat vier Amsterdamse scholen subsidie ontvangen om te starten met pilots met praktijkgerichte programma's in het kader van de nieuwe leerweg. Tabel 2 geeft een overzicht van de praktijkgerichte programma's die deze scholen gaan beproeven en de mbo-instelling die zij hierbij zullen gaan betrekken.

Vo-school (en -bestuur)	Mbo-instelling	Praktijkgericht programma
Beroepscollege Noorderlicht	ROCvA	Zorg & welzijn
Mundus College	ROCvA	Technologie & toepassing
Over-Y College	HMC	Technologie & toepassing
Zuiderlicht College	ROCvA	Zorg & welzijn

Tabel 2 Overzicht Amsterdamse pilotscholen nieuwe leerweg.

In de pilots richten de scholen zich op:

- het doorontwikkelen van een praktijkgericht programma en het leveren van input voor vraagstukken rondom de nieuwe leerweg door het onderwijspersoneel;
- het opbouwen en onderhouden van een netwerk met het bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen in de regio;
- het opzetten of intensiveren van een samenwerking met het mbo ten behoeve van het opbouwen en onderwijzen van het praktijkgericht programma.

De wijze waarop de scholen samenwerking gaan zoeken met het mbo en het type samenwerking dat hierbij wordt beoogd, is op dit moment nog niet bekend.

Programmatische samenwerking tussen het Noorderlicht College en mbo college Noord

Een al bestaande gedeeltelijke leerroute is het project Beursplein dat de opleiding Handel van mbo college Noord van het ROCvA sinds schooljaar 2019-2020 aanbiedt aan leerlingen van de kader- en gemengde leerweg van het Noorderlicht. In dit project maken leerlingen kennis met het beroepenveld, lokale ondernemers en het mbo. Het project is tot stand gekomen in

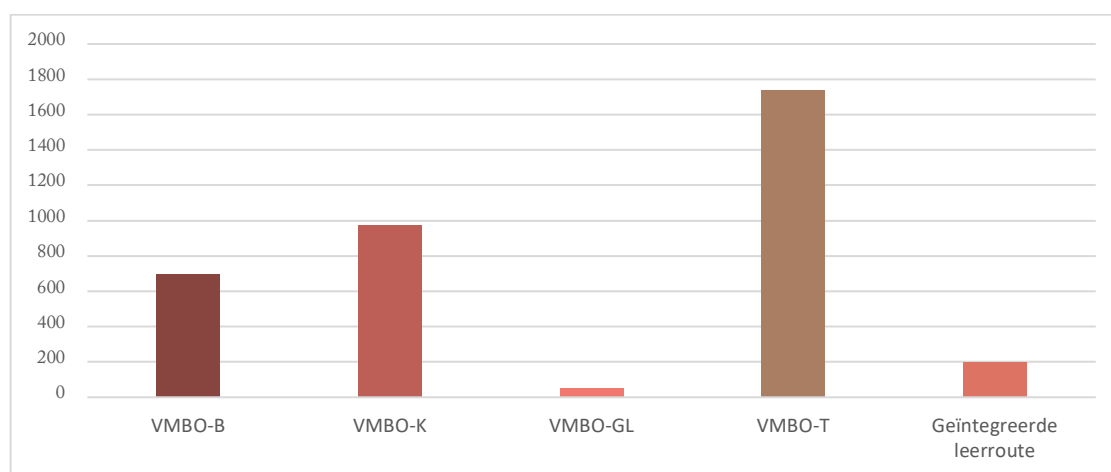
samenwerking tussen beide docententeams en vormt in beide opleidingen een onderdeel van het formatieve examenprogramma. Er is bewust gekozen voor een bottom-up benadering van de samenwerking, waarbij de docententeams onderling de mogelijkheden voor programmatische samenwerking onderzoeken. Dit zou op termijn kunnen leiden tot een meer intensieve samenwerking tussen de opleidingen.

4. Opbrengsten van doorlopende leerroutes in Amsterdam

4.1 Aantal leerlingen in bestaande doorlopende leerroutes in Amsterdam

In het vorige hoofdstuk is beschreven dat van de in totaal 41 vmbo-scholen in Amsterdam er 12 een doorlopende/geïntegreerde, gestapelde of gedeeltelijke route aanbieden of willen gaan aanbieden.

Momenteel starten jaarlijks ruim 200 leerlingen met een geïntegreerde leerroute. Dit aantal is gebaseerd op de gemiddelde leerlingenaantallen van het Calvinj, Bindelmeer, MLO en Noorderlicht. Dit aantal zou de komende jaren kunnen stijgen als de geïntegreerde leerroutes van het IJburg College van start gaan. Aangezien dit leerroutes naar mbo-niveau 2 betreft, gaat het hierbij nagenoeg uitsluitend om vmbo-basisleerlingen. Zoals uit grafiek 1 blijkt, betekent dit dat momenteel naar schatting ruim een kwart van de vmbo-basisleerlingen in stad een geïntegreerde leerroute volgt. Op de overige vmbo-niveaus is in potentie echter nog veel winst te behalen.

Grafiek 1 Aantal vmbo-leerlingen in leerjaar 4 (peildatum 2019, DUO) per niveau en afgezet tegen het aantal leerlingen in leerjaar 4 van de geïntegreerde leerroutes (peiljaar 2020, schatting).

Doorstroomcijfers van de bestaande gestapelde routes op de vakcolleges⁶ laten het volgende beeld zien:

- Gemiddeld stroomt 50% van de leerlingen binnen het Mediacollege door naar een mbo-vervolgopleiding.
- Gemiddeld stroomt 65% van de leerlingen van het H&B door naar een opleiding van mbo college Centrum.

Tot slot hebben aan de gedeeltelijke leerroute (het project Beursplein) van het Noorderlicht en mbo college Noord van het ROCvA vorig schooljaar 34 leerlingen deelgenomen.

4.2 Realisatie van beoogde doelstellingen

Zoals beschreven in paragraaf 2.1 beoogt het ministerie van OCW met doorlopende leerroutes een aantal zaken:

- Het verhogen van de doorstroom van jongeren uit het vmbo naar het mbo.
- Het verbeteren van de programmatische aansluiting tussen het vmbo en het mbo.
- Het doelmatiger organiseren van het onderwijsproces.
- Het voor zover mogelijk verkorten van de opleidingsduur.
- Het verder terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters.
- Het verbeteren van de aansluiting van het beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt.

Hieronder een overzicht van in hoeverre de Amsterdamse doorlopende leerroutes deze doelstellingen behalen. Hierbij gaan we specifiek in op de geïntegreerde leerroutes, aangezien deze praktijken zich 1) in een meer vergevorderd stadium bevinden dan de gestapelde en gedeeltelijke leerroutes in de stad en 2) qua opzet en reikwijdte ook daadwerkelijk gericht zijn op deze doelstellingen.

⁶ Het is nog niet mogelijk om doorstroomcijfers te laten zien van leerlingen die binnen Wellant Sloten doorstromen naar een vervolgopleiding op niveau 4, aangezien deze mogelijkheid pas sinds vorig schooljaar is ontstaan.

Het verhogen van de doorstroom vmbo-mbo

Zowel op het Calvijn als op MLO behaalt ruim 90% van de leerlingen in de doorlopende leerroutes het mbo 2-diploma⁷. Dit is zeker wanneer we dit afzetten tegen het gemiddelde jaarresultaat op de Amsterdamse niveau 2-opleidingen (ongeveer 65% in 2019 op zowel het ROCvA als ROC TOP) een bijzonder mooi resultaat. Voor de leerlingen die uitvallen, worden maatwerkoplossingen gevonden. Veelal zijn deze leerlingen gebaat bij een vervolg op een (versnelde) entreeopleiding.

Zowel op het Calvijn als MLO is het streven om leerlingen na het behalen van het mbo 2-diploma zo veel als mogelijk te laten doorstromen naar een mbo 3- of 4-opleiding. In de praktijk leidt dit op het Calvijn tot een doorstroompercentage van ruim 90% en op MLO van ongeveer 95%. Ook dit wijkt in positieve zin af van stedelijke doorstroompercentages (bij het ROCvA was dit in 2019 bijvoorbeeld een krappe 40%). Om zicht te krijgen op het succes van deze doorstroom hebben het Calvijn en het ROCvA inzichtelijk gemaakt wat het slagingspercentage is van de leerlingen die doorstromen naar niveau 3 of 4: van de leerlingen die vanaf 2015 zijn doorgestroomd naar een mbo niveau 3- of 4-opleiding heeft 57% ook daadwerkelijk een diploma behaald op dat niveau. De doorstroomrichtingen waren hierbij zeer divers: in totaal zijn de leerlingen in vijf jaar tijd naar 44 verschillende mbo-opleidingen doorgestroomd.

Het verbeteren van de programmatische aansluiting vmbo-mbo

In samenwerking met het ROCvA zijn Calvijn, Bindelmeer, Noorderlicht en MLO erin geslaagd om voor verschillende uitstroomrichtingen doorlopende programma's te ontwikkelen waarin geen sprake is van storende overlap tussen het vmbo- en mbo-programma. Ook starten leerlingen eerder met het volgen van het mbo-beroepsprogramma en het lopen van stage. Ten opzichte van de reguliere vmbo-opleidingen volgen de leerlingen hierdoor eerder en meer praktijk- en competentiegericht onderwijs. Ook worden de leerlingen qua verwachtingen en studiehouding meer en beter voorbereid op het volgen van een vervolgopleiding in het mbo.

⁷ Doordat het Bindelmeer en Noorderlicht recent gestart zijn met het aanbieden van geïntegreerde leerroutes is er nog geen sprake geweest van diplomering. Eind schooljaar 2020-2021 zullen de eerste leerlingen de opleidingen gaan afronden.

Zowel op het Calvijn als MLO heeft de samenwerking tussen de betrokken vmbo- en mbo-docententeams moeten groeien. De routes vereisen nauwe samenwerking en afstemming en het overbruggen van visie en cultuurverschillen. Hoewel dit een onderwerp van gesprek blijft, is het draagvlak voor de routes in de gezamenlijke teams groot. Het gezamenlijke gesprek over de inhoud en inrichting van de onderwijsprogramma's en de goede leeropbrengsten dragen hieraan bij.

Het doelmatiger organiseren van het onderwijsproces en verkorten van de opleidingsduur

Hoewel het maken van (kostendekkende) financiële afspraken een uitdaging is geweest, zijn het Calvijn en MLO erin geslaagd hier passende oplossingen voor te vinden. Door het in elkaar schuiven van de curricula en het benutten van de zomerlekperiode is het mogelijk gebleken de studieduur te verkorten. Binnen de geïntegreerde leerroutes kunnen leerlingen in vijf jaar hun mbo 2-diploma behalen. Ten opzichte van de reguliere route via een vmbo-basisopleiding betekent dit dat zij de studieduur met een jaar verkorten. Maatwerk is echter mogelijk in de routes en in uitzonderingsgevallen zijn er leerlingen die de route al na 4,5 jaar afronden en leerlingen die een extra uitloopjaar volgen. Door het tot slot (deels) samenvoegen van klassen of leerjaren worden de financiële gevolgen van kleine leerlingaantallen opgevangen.

Het verder terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters

Het uitvalpercentage ligt in de Amsterdamse geïntegreerde leerroutes met ongeveer 5% lager dan het gemiddelde voor niveau 2-opleidingen in de Amsterdamse RMC-regio (11,5% in 2018-2019). Calvijn, Bindelmeer en MLO stellen vast dat met name het eerder aanbieden van het mbo-beroepsprogramma en het vroeger starten met het lopen van stage bijdragen aan de motivatie van leerlingen. Op MLO wordt leerlingen regelmatig gevraagd naar hun verwachtingen van en hun waardering voor de route, de losse vakken, de begeleiding, de voorlichting en de stages. Uit de gesprekken blijkt dat de verwachtingen van de leerlingen veelal overeenkomen met de praktijk en dat zij het traject positief beoordelen. Eventuele aandachts- of knelpunten worden door de docenten meegenomen in de doorontwikkeling van de onderwijsprogramma's. Op het Calvijn worden leerlingen jaarlijks door middel van een enquête bevraagd over hun ervaringen met de geïntegreerde leerroutes. Uit de resultaten blijkt dat

leerlingen de routes met een ruim voldoende beoordelen. Stellingen waar leerlingen op reageren zijn bijvoorbeeld:

- Ik ben goed op de hoogte gebracht van wat er van mij verwacht wordt.
- Ik kan wat ik op school leer goed gebruiken op mijn stage.
- Ik weet wat ik moet doen om mijn diploma te halen.
- Ik ben tevreden met de uitstroomrichting die ik heb gekozen.
- De uitstroomrichting die ik doe is zoals ik had verwacht.

Het verbeteren van de aansluiting van het beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt

Het is opvallend dat de Amsterdamse geïntegreerde leerroutes alle gericht zijn op meer dienstverlening georiënteerde opleidingen als facilitair medewerker, verkoop en zorg & welzijn. Opleidingen waar het uitvalpercentage van leerlingen gemiddeld hoger ligt en de arbeidsmarktkansen wisselend zijn. Door in de leerroutes te bevorderen dat leerlingen eerder en meer praktijkgericht worden opgeleid en zij bovendien worden gestimuleerd om een vervolgopleiding op niveau 3 of 4 te volgen, worden de arbeidsmarktkansen van deze jongeren vergroot. Overigens lag een gebrek aan arbeidsmarktperspectief de afgelopen jaren ook ten grondslag aan het beëindigen van een aantal uitstroomrichtingen in de doorlopende leerroutes.

De behaalde resultaten op het Calvijn, Bindelmeer en MLO zijn voor deze scholen aanleiding om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om dergelijke doorgaande leerroutes ook in te richten voor leerlingen uit kader- of gemengde/theoretische leerwegen. Deze ontwikkeling staat momenteel echter nog in de kinderschoenen.

4.3 Succesfactoren en ervaren knelpunten

Hoewel de geïntegreerde leerroutes elk hun eigen insteek kennen, zijn er verschillende overkoepelende lessen te trekken uit de praktijken:

- **Bestuurlijk draagvlak en doorzettingsmacht:** het inrichten van een geïntegreerde leerroute is dusdanig ingrijpend dat bestuurlijk draagvlak onmisbaar is. In de praktijk moeten alle werkprocessen – van inschrijving tot diplomering – opnieuw tegen het

licht gehouden worden en is medewerking op alle niveaus van de organisaties noodzakelijk. Een goed uitgewerkte samenwerkingsovereenkomst is in dit kader een belangrijk startpunt, maar ook in de verdere uitwerking van een route en bij het maken van richtinggevende keuzes zijn bestuurlijke dekking en doorzettingsmacht noodzakelijk.

- **Programma-/projectsturing:** de ontwikkeling van een geïntegreerde leerroute is complex en intensief en vraagt veelal meer capaciteit dan beschikbaar is binnen de reguliere organisatie. Zowel MLO als Calvijn heeft in de ontwikkelfase een projectleider aangesteld voor de dagelijkse aansturing. Hierbij is gekozen voor een programma-/projectmatige aanpak waarin een projectplan is opgesteld als kader voor de ontwikkeling en uitvoering van het project. Binnen de nieuwe wet zijn geen middelen voorzien voor het opstarten en ontwikkelen van doorgaande leerroutes. Het voorbeeld van Bindelmeer laat zien dat het efficiënt en effectief kan zijn om aansluiting te zoeken bij al bestaande doorlopende leerroutes.
- **Samenwerking en collegiale uitwisseling:** samenwerking is niet vanzelfsprekend en de visie en cultuurverschillen kunnen groot zijn tussen het vmbo en mbo. Gezamenlijk investeren in dialoog, informatie-uitwisseling en training heeft in de bestaande praktijken bijgedragen aan de totstandkoming van de routes. Het centraal stellen van de behoeften van leerlingen en de toegevoegde waarde die de routes kunnen bieden voor hen, heeft hierbij geholpen om de samenwerking op koers te houden.
- **Concrete financiële afspraken:** de ervaring in Amsterdam leert dat het maken van afspraken over eventuele overdracht van financiële middelen een van de grootste struikelblokken is. Door hier tijdig en met begrip voor verschillende perspectieven over in gesprek te gaan, kan worden voorkomen dat een geïntegreerde route uiteindelijk niet van start kan gaan. De concrete vorm die het Calvijn en MLO hiervoor hebben gevonden kan hierbij wellicht houvast bieden.
- **Schaalgrootte:** om een doorgaande leerroute kostendekkend te kunnen aanbieden is een minimumaantal leerlingen vereist. Calvijn, Bindelmeer en MLO hanteren hierbij een ondergrens van 15 leerlingen per uitstroomrichting. Omdat er in de praktijk niet altijd voldoende leerlingen zijn, worden in dit kader waar mogelijk klassen of leerjaren samengevoegd. Daarnaast wordt er bewust gekozen voor een beperkt aantal (brede)

uitstroomrichtingen, zodat voldoende schaalgrootte gewaarborgd blijft. Dit gaat ten koste van de keuzevrijheid van leerlingen (ze kunnen niet in elke gewenste richting een doorlopende leerroute volgen), maar door te kiezen voor brede niveau 2-opleidingen hebben leerlingen na het behalen van dit diploma wel de mogelijkheid om divers door te stromen naar een vervolgopleiding.

5. Vervolg

In voorgaande hoofdstukken is geschetst dat er in Amsterdam een beperkt aantal doorlopende leerroutes is ontstaan of in ontwikkeling is. Hierbij gaat het enerzijds om geïntegreerde leerroutes waarin het vmbo- en mbo-onderwijsprogramma in elkaar is geschoven en anderzijds om trajecten waarbij er sprake is van op elkaar aansluitende programma's (gestapelde route) en meer lichte vormen van samenwerking (gedeeltelijke routes). Met de invoering van de Wet doorlopende leerroutes vmbo-mbo en met de aanstaande ontwikkeling van de nieuwe leerweg is er momentum om het aantal doorlopende leerroutes in de stad te vergroten. Hierbij kunnen de lessen en ervaringen van bestaande routes als inspiratie dienen.

5.1 Insteek vervolg

In het vervolg van dit project gebruiken wij deze verkenning om met Amsterdamse vmbo-bestuurders en directeurs in gesprek te gaan over hun ambities en eventuele wensen ten aanzien van doorlopende leerroutes. Hierbij zullen we onderstaande mogelijke vertrekpunten onder de aandacht brengen.

Aansluiten bij een bestaande geïntegreerde leerroute voor dienstverlenende mbo 2-opleidingen

Het is duidelijk dat het starten van een doorlopende geïntegreerde leerroute een intensief traject is waarvoor goede bestuurlijke dekking nodig is en dat een investering vereist is in tijd, geld en capaciteit. De door Calvijn, MLO en Noorderlicht ontwikkelde praktijken kunnen hierbij echter als vliegwiel dienen. Het voorbeeld van het Bindelmeer laat zien dat het mogelijk is om op korte termijn aansluiting te realiseren, zonder dat voor alle onderdelen van de route opnieuw het wiel moet worden uitgevonden. Het ROC van Amsterdam staat open voor eventuele uitbreiding.

Doorontwikkeling van geïntegreerde leerroutes voor dienstverlenende mbo 3- en 4-opleidingen

Op basis van de bestaande geïntegreerde leerroutes niveau 2 is er behoefte om te onderzoeken in hoeverre deze praktijken kunnen worden uitgebouwd voor leerlingen van de kader-, gemengde

en theoretische leerwegen. Op deze manier wordt ook voor deze leerlingen de doorstroom naar het mbo bevorderd en kan (voor de meer praktisch ingestelde leerling) een interessant alternatief ontstaan naast de havo.

Initiëren van kleinschalige samenwerkingsprojecten en gedeeltelijke leerroutes

Het voorbeeld van Noorderlicht en mbo college Noord laat zien dat het aanvlagen van de samenwerking vmbo-mbo ook via een meer kleinschalige bottom-upbenadering tot mooie resultaten kan leiden. Met name het ontwikkelen van dubbelkwalificerende programmaonderdelen kan een bijdrage leveren aan het versoepelen van de overgang vmbo-mbo.

Anticiperen op de nieuwe leerweg

Het volgen van de ontwikkelingen binnen de (Amsterdamse) pilotscholen biedt vmbo-scholen de kans om proactief aan de slag te gaan met de voorbereiding op de nieuwe leerweg. Ook kan het scholen een aanknopingspunt bieden om in gesprek te gaan met mbo-instellingen over de mogelijkheden voor samenwerking. De Amsterdamse mbo-instellingen staan hier open voor.

5.2 Concrete vervolgstappen

Conform het projectplan ‘*Verkenning doorlopende leerroutes*’ en in vervolg op deze notitie zal gewerkt worden aan een Ontwikkelagenda 2021-2024 en verkennen we de wenselijkheid van het indienen van een vervolgaanvraag bij de MBO-Agenda van de gemeente Amsterdam.

Ontwikkelagenda 2021-2024 doorlopende leerroutes

Onlangs heeft een eerste ontwikkelsessie plaatsgevonden met scholen die geïnteresseerd zijn in doorlopende leerroutes. In de tweede helft van dit schooljaar zullen we hier vervolg aan geven. De bijeenkomsten zijn bedoeld om de scholen te informeren over doorlopende leerroutes, het verkennen van de mogelijkheden om hier concrete stappen in te zetten (langs de in paragraaf 5.1 geformuleerde lijnen) en het faciliteren van ontmoetingen met mbo-partners. Daarnaast benutten we deze verkenning om gericht in gesprek te gaan met vmbo-bestuurders over het draagvlak voor en de (stedelijke) ambities ten aanzien van doorgaande leerroutes. De uitkomsten van deze gesprekken met bestuurders en schoolleiders benutten we voor het opstellen van de

Ontwikkelagenda 2021-2024 doorgaande leerroutes. Ook de Amsterdamse mbo-instellingen worden actief betrokken bij de ontwikkeling hiervan.

MBO-Agenda

Op basis van de uitkomsten van deze verkenning en in afstemming met het bestuur van het Samenwerkingsverband en de klankbordgroep doorlopende leerroutes die voor dit project is ingesteld, verkennen we de mogelijkheden en wensen om een vervolgaanvraag in te dienen bij de Amsterdamse MBO-Agenda. Een eventuele vervolgaanvraag zou gericht kunnen zijn op het ondersteunen van scholen bij het daadwerkelijk realiseren van (een vorm van) doorlopende leerroutes.

Bijlage I. Beschrijvingen doorlopende/ geïntegreerde leerroutes

Calvijn College

Type doorlopende leerroute	<p>VO-instelling: Calvijn College (bestuur ZAAM)</p> <p>MBO-instelling: ROC van Amsterdam</p> <ul style="list-style-type: none"> - College West - College Zuidoost - College Zuid
Kwalificatiedossier(s)/ opleiding(en)	<p>Niveau 2-opleidingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helpende Zorg en Welzijn - Facilitair medewerker - Sport en Recreatie
Start en fase samenwerking	<p>Vanaf schooljaar 2014-2015 zijn vmbo-basisleerlingen gestart met het volgen van een doorlopende leerroute. Van een pilot in het kader van de landelijke experimentregeling is de Vakmanschapsroute op het Calvijn College doorgegroeid naar een regulier ingebedde samenwerking met het ROC van Amsterdam.</p>
Huidig leerlingenaantal	<p>Aantal leerlingen in doorlopende leerroutes: 136 (2020-2021)</p>
Doelgroep en selectie	<p>Alle vmbo-basisleerlingen nemen deel aan de doorlopende leerroute; er is geen sprake van selectie van leerlingen.</p>

1. Doelstellingen en ambities

Sinds schooljaar 2014-2015 bieden het Calvin College en het ROC van Amsterdam samen de Vakmanschapsroute (VMR) aan. Het Calvin en het ROCvA hebben de afspraken over de inrichting, uitvoering en financiering van de VMR vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst (d.d. 31 oktober 2013) en een projectplan (d.d. 23 mei 2016). Daarnaast is voor de praktische gang van zaken en nadere uitwerking van de VMR een set werkafspraken ontwikkeld. Bij aanvang was de samenwerking een experiment in het kader van de landelijke experimentregeling doorlopende leerlijnen. Inmiddels heeft de samenwerking een permanent karakter gekregen.

1. Het Calvin en het ROCvA hebben voor de VMR de volgende doelstellingen benoemd:
2. Verbeteren van de doorstroming van leerlingen van het vmbo naar het mbo:
 - a. 95% van de leerlingen behaalt in maximaal vier jaar het mbo 2-diploma.
 - b. 70% van de leerlingen stroomt na afronding door naar een mbo 3- of mbo 4-opleiding.
3. Verbeteren van de programmatische aansluiting tussen het vmbo en het mbo:
 - a. Doorlopende leerlijnen voor de algemeen vormende en de beroepsvakken.
 - b. Gezamenlijke examenregeling.
 - c. Leerlingen ervaren geen overlap in de lesstof.
 - d. Docenten zijn op de hoogte van en tevreden over de doorlopende leerlijnen.
4. Het doelmatiger organiseren van het onderwijsproces:
 - a. De VMR is voor beide partijen kostendekkend.
 - b. Vaste aanspreekpunten binnen het Calvin College en het ROC van Amsterdam.
 - c. Minimaal aantal leerlingen per klas: 15.
5. Het verkorten van de leerroute ten opzichte van het reguliere onderwijstraject:
 - a. 85% van de leerlingen behaalt in 3 jaar het mbo 2-diploma.
 - b. Apart programma ter voorkoming van de 'zomerlek'-periode.
6. Het (verder) terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters:
 - a. Maximaal 5% van de leerlingen valt uit gedurende het VMR-traject.

- b. Doorlopende leerlijnen Loopbaan en Burgerschap.
- c. Terugvaloptie beschikbaar voor leerlingen die uitvallen uit het VMR-traject.

Het Calvin College oriënteert zich momenteel op de mogelijkheden om ook vmbo-kaderleerlingen een doorgaande route naar niveau 3 of 4 aan te bieden.

2. Opbouw leerroutes

Binnen de VMR volgen leerlingen van de basisberoepsgerichte leerweg vanaf het 3de jaar vmbo een geïntegreerde leerroute die in 3 jaar kan leiden tot een mbo 2-diploma. Leerlingen maken in leerjaar 3 van het vmbo elke onderwijsperiode kennis met een andere uitstroomrichting en ronden dit jaar af met een integrale opdracht. Daarna maken zij de keuze voor een uitstroomprofiel. In leerjaar 4 en 5 van het vmbo wordt het mbo-beroepsvak aangeboden in combinatie met de verplichte avo-vakken. Dit programma wordt door docenten van het Calvin op de locatie van het Calvin uitgevoerd of – met instemming van de stuurgroep – door docenten van ROCvA op een ROCvA-locatie. Mbo-keuzedelen worden in overleg met de betrokken mbo-colleges op het Calvin of het betreffende college aangeboden. Leerlingen hebben gedurende de gehele vakmanschapsroute een mentor vanuit het Calvin College, volgen een LOB-leerroute waarin ook de mbo-doelstellingen ten aanzien van Loopbaan en Burgerschap zijn verwerkt en worden voorbereid op de overgang naar het mbo door onder andere het organiseren van werkbezoeken.

3. Examinering en diplomering

Ten aanzien van examinering en diplomering hebben het Calvin en ROCvA afgesproken dat:

- leerlingen in leerjaar 3 en 4 de verplichte vmbo-examens doen (uitgevoerd door het Calvin);
- leerlingen in leerjaar 4 en 5 de mbo-examens doen (uitgevoerd door of o.l.v. het ROCvA);
- leerlingen de generieke mbo-examens (NL en Re) op mbo college West doen;
- leerlingen de beroepsgerichte examens op locatie van de betrokken mbo-colleges of in de beroepspraktijk doen (m.b.v. inzet assessoren Calvin);

- de voortgang en resultaten van leerlingen ten aanzien van de BPV en Loopbaan en Burgerschap worden bewaakt, beoordeeld en geregistreerd door Calvijn; vaststelling van de resultaten is verantwoordelijkheid van het ROCvA.

In de VMR wordt geen vmbo-diploma afgegeven. Wel ontvangen leerlingen bij ontvangst van hun mbo-diploma een cijferlijst van hun vmbo-vakken.

4. Resultaten

Ondanks de coronacrisis heeft het Calvijn in 2019-2020 de geformuleerde ambities behaald:

- Minimaal 85% van de leerlingen heeft in 3 jaar het mbo-diploma behaald (was 88%).
- Het uitvalpercentage is maximaal 5% (was 3,5%).
- Minimaal 90% van de leerlingen stroomt door naar een mbo 3- of 4-opleiding (was 90%).

Hoewel er fluctuaties zijn, zijn deze positieve resultaten de afgelopen jaren zeer constant gebleken.

Daarnaast is gebleken dat 57% van de leerlingen die vanaf 2015 zijn doorgestroomd naar een mbo niveau 3- of 4-opleiding ook daadwerkelijk een diploma heeft behaald op dat niveau. De doorstroomrichtingen waren hierbij zeer divers: in totaal zijn de leerlingen in vijf jaar tijd naar 44 verschillende mbo-opleidingen doorgestroomd.

5. Randvoorwaarden

Financiën

Voor het verevenen van de onderwijsmiddelen hebben het Calvijn en het ROCvA de volgende afspraken gemaakt voor het laatste jaar van de VMR (in de eerste twee jaren wordt het onderwijs verzorgd door het Calvijn College en blijft de vo-bekostiging bij de school):

- In het laatste jaar staan de studenten ingeschreven bij het mbo en worden, op basis van het gewogen leerlingaantal, de totale leerlinggebonden middelen bepaald, hierbij rekening houdend met het input- en outputtarief van het mbo.
- Hierop worden de volgende posten in mindering gebracht:
 - Overheadkosten van Calvijn/Bindelmeer en ROCvA (vastgesteld op 7%)

- De examineringskosten van het ROCvA (vast bedrag ongeacht de uitstroomrichting)
- De administratiekosten van het ROCvA (vast bedrag ongeacht de uitstroomrichting)
- Een verrekening van de begeleidingsuren voor de BPV
- Het resterend bedrag per leerling wordt verdeeld tussen het Calvijn/Bindelmeer en het ROCvA op basis van de in de lessentabellen vastgelegde inzet van docenten.

Kort samengevat: hoe meer onderwijs een van de partijen geeft, hoe groter het deel van de onderwijsbekostiging die deze partij ontvangt.

Organisatie en samenwerking

Voor de totstandkoming en uitwerking van de VMR is de eerste jaren een tijdelijke projectstructuur ingericht bestaande uit een stuurgroep, projectleider en diverse werkgroepen. Inmiddels is de samenwerking ingebed in de reguliere organisaties. Afstemming vindt nog steeds plaats binnen de stuurgroep en vanuit ZAAM is een (bovenschools) projectleider aangesteld. Per uitstroomrichting heeft het Calvijn een kerndocent aangewezen die verantwoordelijk is voor het curriculum en de inhoudelijke samenwerking met het ROCvA. Met enige regelmaat worden er gezamenlijke informatie- en afstemmingsbijeenkomsten georganiseerd voor docenten van het Calvijn en ROCvA.

Administratie

Ten aanzien van de inschrijving van leerlingen zijn de volgende afspraken gemaakt:

- Leerlingen worden in VMR 3 bekostigd ingeschreven op het Calvijn.
- Leerlingen worden in VMR 4 bekostigd ingeschreven op het Calvijn en onbekostigd op het ROCvA.
- Leerlingen worden in VMR 5 bekostigd ingeschreven op het ROCvA en onbekostigd op het Calvijn.

Wat betreft de registratie van onderwijsresultaten gedurende de VMR geldt dat formatieve en summatieve gegevens door het Calvijn geregistreerd worden in Magister. De summatieve

resultaten worden door ROCvA in EduArte geregistreerd en uitgewisseld met BRON. Met behulp van een detacheringsovereenkomst heeft de examencoördinator van het Calvijn inzage in Eduarte. Meldingen van VSV worden gedurende de gehele VMR-periode door het Calvijn gedaan.

Bindelmeer College

Samenwerkingspartners	<p>VO-instelling: Bindelmeer College (bestuur ZAAM)</p> <p>MBO-instelling: ROC van Amsterdam</p> <ul style="list-style-type: none"> - College West - College Zuidoost - College Zuid
Kwalificatiedossier(s)/ opleiding(en)	<p>Niveau 2-opleidingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helpende Zorg en Welzijn - Facilitair medewerker - Sport en Recreatie
Start en fase samenwerking	<p>Vanaf schooljaar 2019-2020 is het Bindelmeer College aangesloten bij de doorlopende leerroutes die het Calvijn College en het ROC van Amsterdam hebben ontwikkeld. Momenteel is het tweede cohort leerlingen gestart.</p>
Huidig leerlingenaantal	<p>Aantal leerlingen in doorlopende leerroutes: 145 (2020-2021)</p>
Doelgroep en selectie	<p>Alle vmbo-basisleerlingen nemen deel aan de doorlopende leerroutes; er is geen sprake van selectie van leerlingen.</p>
Type doorlopende leerroute	<p>Geïntegreerde route</p>

1. Doelstellingen en ambities

Sinds schooljaar 2019-2020 is het Bindelmeer College aangehaakt bij de samenwerking tussen het Calvijn College en het ROC van Amsterdam. De eerder door het Calvijn en ROCvA geformuleerde doelstellingen en ambities (zie bijlage Calvijn) zijn door het Bindelmeer overgenomen. Het Bindelmeer heeft in dit kader een samenwerkingsovereenkomst gesloten met het ROCvA.

2. Opbouw leerroutes

De opbouw van de leerroutes op het Bindelmeer zijn identiek aan de leerroutes van het Calvijn. Bij aanvang van de routes heeft het Bindelmeer gezocht naar mogelijkheden om het curriculum van de leerroutes een nog meer nadrukkelijke praktijkcomponent te geven. De eerste ervaringen hiermee zijn positief. Bindelmeer draagt hierdoor zelf ook bij aan de inhoudelijke doorontwikkeling van de al bestaande leerroutes.

3. Examinering en diplomering

De afspraken ten aanzien van examinering en diplomering zijn identiek aan de afspraken tussen het Calvijn en ROCvA. Ook op het Bindelmeer wordt geen vmbo-diploma afgegeven. Wel ontvangen leerlingen bij ontvangst van hun mbo-diploma een cijferlijst van hun vmbo-vakken. Momenteel wordt onderzocht of de examencoördinator van het Calvijn ook ingezet kan worden op het Bindelmeer.

4. Resultaten

Hoewel het Bindelmeer pas recentelijk is gestart met het aanbieden van doorlopende leerroutes en er dus nog geen cijfers beschikbaar zijn over door- en uitstroompercentages, zijn de eerste resultaten positief. Het Bindelmeer College is in 2019-2020 gestart met een groep van 78 leerlingen. Daarvan zijn er 73 doorgestroomd naar leerjaar 4. Op grond van studiehouding zijn vier leerlingen begeleid naar een Entree-opleiding. Een leerling is gedoubleerd. Het uitvalpercentage bedraagt hiermee 5%.

5. Randvoorwaarden

Financiën

Voor het verevenen van de onderwijsmiddelen sluit het Bindelmeer aan op de afspraken van het Calvijn en het ROCvA.

Organisatie en samenwerking

Voor de totstandkoming en uitwerking van de doorlopende leerroutes op het Bindelmeer is vanuit ZAAM een bovenschools projectleider aangesteld. Op deze manier is overdracht van kennis en ervaring tussen de scholen gewaarborgd. Per uitstroomrichting heeft het Bindelmeer een profielcoördinator aangewezen die verantwoordelijk is voor het curriculum en de inhoudelijke samenwerking met het ROCvA.

Administratie

Ten aanzien van de inschrijving van leerlingen en het registeren van onderwijsresultaten hanteert het Bindelmeer dezelfde afsprakenset als die het Calvijn en het ROCvA hebben vastgesteld.

Montessori Lyceum Oostpoort

Samenwerkingspartners	VO-instelling: Montessori Lyceum Oostpoort (MSA) MBO-instelling: mbo college Zuidoost (ROCvA)
Opleidingen	Bestaande opleidingen: <ul style="list-style-type: none">- Secretarieel medewerker niveau 2- Verkoper niveau 2- Medewerker facilitaire dienstverlening niveau 2- Helpende Zorg en Welzijn niveau 2 Opleidingen die inmiddels niet meer aangeboden worden: <ul style="list-style-type: none">- Medewerker financiële administratie niveau 2- Servicemedewerker gebouwen niveau 2
Start en fase samenwerking	In 2008 gestart in het kader van de VM2-regeling en inmiddels doorontwikkeld tot een regulier ingebedde samenwerking.
Huidig leerlingenaantal en prognose	Al jaren schommelt het aantal deelnemers tussen de 40 en 60 leerlingen per jaar.
Doelgroep en selectie	De doorlopende leerroutes staan open voor leerlingen uit de vmbo-basis- en -kaderopleidingen. Deelname is vrijwillig, maar niet vrijblijvend.
Type doorlopende leerroute	Geïntegreerde route

1. Doelstellingen en ambities

In 2008 zijn Montessori Lyceum Oostpoort (MLO) en mbo college Zuidoost in het kader van de zogeheten VM2-regeling gestart met het ontwikkelen van doorlopende leerroutes. Doel van deze regeling was om het aantal voortijdig schoolverlaters te verminderen. De samenwerking is destijds formeel vastgelegd met een samenwerkingsovereenkomst.

Terwijl bij aanvang sprake was van enige gereserveerdheid van de betrokken onderwijsteams en een projectleider nodig was om de samenwerking te bevorderen, is inmiddels sprake van een effectieve samenwerkingsrelatie die in de staande organisatie is ingebed. Momenteel worden vier doorlopende leerroutes aangeboden en schommelt het leerlingenaantal stabiel tussen de 40 en 60 leerlingen per jaar.

MLO en mbo college Zuidoost streven naar een aantrekkelijke, eenduidige en efficiënte doorgaande leerroute waarin:

- er een betere en meer geleidelijke overgang is van vmbo naar mbo. Leerlingen blijven zo lang als nodig in een veilige omgeving met een mentor en een duidelijke structuur en begeleiding.
- leerlingen een effectief en efficiënt programma volgen zonder overlappingsen en waarin de zomerlekperiode wordt benut. Hierdoor kan er beter gedifferentieerd worden:
 - Leerlingen kunnen de route versneld doorlopen.
 - Leerlingen kunnen ook kiezen voor extra modules.
 - Leerlingen met achterstanden krijgen de mogelijkheid om deze in te halen.
- leerlingen begeleid worden bij het zich oriënteren op de diverse mogelijkheden en vanaf het 4de jaar kunnen starten met een beroepskwalificerende opleiding van hun keuze. Zij gaan dus eerder de praktijk in en volgen eerder een 'smalle' opleiding.
- de praktijk een grotere rol speelt. Deze leerlingen zijn meestal 'doeners', via doen worden zij gemotiveerd voor de theorie en het begrijpen daarvan. Stages en samenwerking met bedrijven zijn daarom belangrijk, daarnaast krijgen leerlingen een meer reëel beeld van de mogelijkheden doordat bedrijven al vroeg betrokken worden.
- leerlingen liefst al tijdens hun opleiding een baan aangeboden krijgen en/of er een duidelijke lijn is richting een niveau 3- of 4- vervolgopleiding.

2. Opbouw leerroute

Aan het eind van het derde leerjaar vmbo-basis of -kader maken leerlingen de keuze om wel of niet in te stromen in een van de doorlopende leerroutes. Leerlingen die het profiel Economie en Ondernemen volgen kunnen kiezen voor de opleiding Secretarieel Medewerker of Verkoper.

Leerlingen die het profiel *Zorg en Welzijn* volgen kunnen kiezen voor de opleiding Medewerker Facilitaire Dienstverlening of Helpende *Zorg en Welzijn*. In leerjaar 4 en 5 volgen de leerlingen het mbo-programma. In principe duurt dit twee jaar; sommige leerlingen ronden het programma in anderhalf jaar af.

Hoewel Montessori Lyceum Oostpoort leerlingen soms specifiek adviseert om de doorlopende leerroute te gaan volgen, betreft het een eigen keuze van de ouders en leerlingen. In uitzonderingssituaties stromen soms ook uitgevallen havisten in de doorlopende leerroutes.

MLO benadrukt dat de doorlopende leerroutes bedoeld zijn voor de leerling die:

- zeker weet dat hij/zij een carrière in de economie/zorg en welzijn ambieert;
- ervoor kiest zijn opleiding via deze route te volgen;
- een leerstijl heeft waarin doen vooropstaat, maar die ook de theorie niet schuwt;
- cognitief in staat is het (v)mbo-diploma te halen;
- gebaat is bij een klein team met een duidelijke structuur en begeleiding met aandacht;
- enthousiast is om iets van zijn toekomst in de economie/zorg en welzijn te maken;
- een ondernemende houding heeft en kansen ziet;
- de competenties heeft om dit traject te kunnen volhouden/volgen.

Alle lessen, inclusief de keuzedelen, worden aangeboden op MLO door docenten van mbo college Zuidoost. De stagebegeleiding wordt verzorgd door de eigen mentor van het MLO. Mentoren zijn in het verleden hiervoor getraind door het ROCvA. Om voldoende volume te creëren is gekozen voor het samenvoegen van de leerjaren 4 en 5. Dit heeft tevens als voordeel dat leerlingen elkaar kunnen ondersteunen en zich aan elkaar kunnen optrekken. Wel vraagt dit stevige differentiatiekwaliteiten van de betrokken docenten. Het gemixte docententeam is kleinschalig en hecht. Er is begrip voor en kennis van elkaars werkwijze. Ook wat betreft de begeleiding van leerlingen is er sprake van een doorlopende lijn en stabiliteit.

Het vinden van geschikte stagebedrijven en kwalitatief sterke leermeesters is soms een uitdaging. MLO heeft hier inmiddels veel ervaring mee opgedaan, maar het blijft lastig in de praktijk. Voor kwetsbare leerlingen of leerlingen waar twijfels over bestaan is het mogelijk om een interne stage binnen MLO te lopen. In de praktijk bleek het niet wenselijk om leerlingen

direct al vanaf het begin van leerjaar 4 stage te laten lopen. Ze hadden dan nog onvoldoende kennis en bagage. Daarom is ervoor gekozen om leerlingen pas vanaf de tweede helft van het leerjaar op stage te laten gaan.

3. Examinering en diplomering

In de doorlopende leerroutes van MLO is het vmbo-basis- of -kaderdiploma afgeschaft. Leerlingen doen de examens op de locatie van het mbo college Zuidoost. De reguliere examenplannen en diploma-eisen van het mbo college Zuidoost worden toegepast in de doorlopende leerroutes.

4. Resultaten

Het slagingspercentage lag afgelopen jaren constant tegen de 100%. Slechts 1 leerling is de afgelopen jaren doorgestroomd naar een entreeopleiding. Ongeveer 95% van de leerlingen stroomt na het behalen van het mbo 2-diploma door naar een mbo 3- of 4-opleiding; een enkeling start na het behalen van het diploma met een interne opleiding aangeboden via het stagebedrijf.

Vanuit MLO zijn verschillende evaluaties uitgevoerd. Onderdeel daarvan zijn het spreken van enkele leerlingen die hebben deelgenomen aan de doorlopende leerroutes. Gevraagd is naar de verwachtingen en de waardering van de route, de losse vakken, de begeleiding, de voorlichting en waardering van de stages. Uit de gesprekken blijkt dat de verwachtingen van de leerlingen in veel gevallen zijn uitgekomen en het traject scoort een voldoende bij de leerlingen.

5. Randvoorwaarden

Financiën

Bij de start van de VM2-trajecten waren extra middelen beschikbaar voor onder andere scholing en ging het leerlinggebonden budget gedurende de vijf leerjaren naar de vo-school. Inzet vanuit het mbo werd vergoed op detachingsbasis. Onder de huidige wetgeving ontvangt het ROCvA de onderwijsmiddelen voor het vijfde leerjaar. Hoewel het lastig bleek, zijn hier inmiddels nieuwe financiële werkafspraken over gemaakt. Dit betreft het eerder bij het Calvijn beschreven rekenmodel.

Organisatie en samenwerking

De bij de start van het VM2-traject ingerichte projectgroep is inmiddels afgeschaft. Aansturing van de routes is belegd bij de teammanager van het MLO en de opleidingsmanagers van het ROCvA. Zij weten elkaar in de praktijk goed te vinden. Ook de samenwerking tussen docenten is goed. Hier is met name in de startperiode veel geïnvesteerd, onder andere door de inzet van gezamenlijke scholing.

Administratie

Leerlingen worden in het vijfde leerjaar ingeschreven als aparte klas in het mbo. De leerresultaten van het mbo-curriculum worden vastgelegd in Magister. Het ROCvA houdt daarnaast een eigen administratie bij in Eduarte.

Beroepscollege Noorderlicht

Samenwerkingspartners	VO-instelling: Beroepscollege Noorderlicht (bestuur ZAAM) MBO-instelling: mbo-college Noord (ROC van Amsterdam)
Opleidingen	Niveau 2-opleiding Helpende Zorg en Welzijn
Start en fase samenwerking	Vanaf schooljaar 2018-2019 is het Beroepscollege Noorderlicht een samenwerking aangegaan met het ROC van Amsterdam voor het aanbieden van een doorlopende leerroute. Hierbij is voortgebouwd op ervaringen die door het Waterlant College en Rosa Beroepscollege (waaruit het Noorderlicht is ontstaan) waren opgedaan met ROC TOP. Momenteel is het tweede cohort leerlingen gestart.
Huidig leerlingenaantal	Aantal leerlingen in doorlopende leerroute: 50 (2020-2021)
Doelgroep en selectie	Vmbo-basisleerlingen hebben de keuze om deel te nemen aan de doorlopende leerroute. Deelname is vrijwillig, maar niet vrijblijvend.
Type doorlopende leerroute	Geïntegreerde route

1. Doelstellingen en ambities

Sinds schooljaar 2019-2020 is het Beroepscollege Noorderlicht gestart met het aanbieden van een doorlopende leerroute voor de opleiding Helpende Zorg en Welzijn. Momenteel is het tweede cohort leerlingen gestart. Noorderlicht streeft naar een aantrekkelijke en efficiënte route voor leerlingen die affiniteit hebben met het vakgebied zorg en welzijn en die in staat zijn het programma versneld te doorlopen.

2. Opbouw leerroutes

Vmbo-basisleerlingen kunnen op het Noorderlicht na het derde leerjaar instromen in de doorlopende leerroute. Deelname is vrijwillig; leerlingen die geïnteresseerd zijn, kunnen zich aanmelden voor een sollicitatiegesprek. Dit gesprek is bedoeld om te benadrukken dat deelname niet vrijblijvend is en om leerlingen en hun ouders te adviseren over de keuze om wel of niet deel te nemen aan de route. Noorderlicht acht de route vooral geschikt voor leerlingen die bewust voor het zorg en welzijn-domein kiezen, die in staat zijn om het diploma versneld te behalen en die gebaat zijn bij een vroege start in de praktijk.

Vanaf het vierde leerjaar start het Noorderlicht met het aanbieden van het mbo-programma. Dit wordt uitgevoerd door docenten van mbo college Noord op locatie van het Noorderlicht. Volgend schooljaar start het eerste cohort leerlingen in leerjaar 5. Het streven is dat zij hun onderwijs met name op locatie van het mbo college Noord gaan volgen.

3. Examinering en diplomering

Het Noorderlicht heeft de bewuste keuze gemaakt om leerlingen wel het vmbo-diploma te laten behalen. Enerzijds om leerlingen een goede terugvaloptie te kunnen aanbieden als zij de doorlopende leerroute niet kunnen of wensen af te maken. Anderzijds omdat het vmbo-diploma als een belangrijke mijlpaal voor leerlingen en ouders wordt gezien. Voor de mbo-examinering wordt het examenreglement van mbo college Noord gehanteerd.

4. Resultaten

Omdat het Noorderlicht pas recentelijk is gestart met het aanbieden van de doorlopende leerroute zijn er nog geen cijfers beschikbaar over door- en uitstroompercentages. Van het cohort dat momenteel in leerjaar 4 zit is grofweg een derde tussentijds uit de doorlopende leerroute gestroomd (10 van de 30 leerlingen). Wellicht dat dit percentage lager wordt gedurende de verdere ontwikkeling van de route en het keuzetraject dat hieraan ten grondslag ligt.

5. Randvoorwaarden

Financiën

Het Noorderlicht en mbo college Noord werken in deze route samen met ‘gesloten beurzen’. Volgend jaar stroomt het eerste cohort leerlingen door naar het vijfde leerjaar, worden zij voor het eerst ingeschreven op mbo college Noord en ontvangt mbo college Noord de onderwijsmiddelen. Dan zal ook blijken of het mogelijk is om dit principe te continueren of dat het nodig is hier andere afspraken over te maken.

Organisatie en samenwerking

Voor de totstandkoming en uitwerking van de doorlopende leerroute is op het Noorderlicht een coördinator aangesteld. Aanspreekpunt bij het mbo college Noord is de opleidingsmanager zorg en welzijn. Voldoende kennis van het mbo-curriculum is gewaarborgd door de inzet van docenten van mbo college Noord.

Administratie

Ten aanzien van de inschrijving van leerlingen geldt dat zij vanaf het vijfde jaar worden ingeschreven op het mbo college Noord en dat mbo college Noord verantwoordelijk is voor registratie van de onderwijsresultaten.